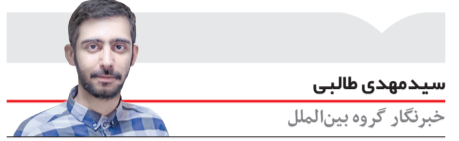

۳ سناریوی پیش روی اوکراین چیست؟

ناتو با اشغال ۲۲ درصد خاک اوکراین مشکلی ندارد

سید مهدی طالبی خبرنگار گروه بین الملل

«آنچه در آینده جوان بیند، پیر در خشت خام آن بیند». این ضرب‌المثل، حال و روز این روزهای ولادیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین است. شاید اگر او یک سال پیش پیشنهاد پیرمردی ۹۹ ساله به نام هنری کیسینجر، وزیر امور خارجه اسبق آمریکا مبنی بر اینکه «اوکراین بخشی از خاک خود را برای پایان دادن به جنگ به روسیه واگذار کند» را گوش می‌کرد، با زیرساخت‌های نابود شده کمتری می‌توانست بر کی‌یف حکومت کند اما حالا دیگر نه خبری از آن زیرساخت‌هاست و نه توانی برای جنگ در اوکراین و نه حمایت آنچنانی سابق. تمام زور غرب در طرحی تبلیغاتی و از پیش شکست‌خورده به نام «ضد حمله بهاری» جمع شده اما نشد آنچه که قرار بود بشود تا بالاخره ناتو، یعنی همان پیمان نظامی که اوکراین برای پیوستن به آن، چنین هزینه سنگینی را متحمل شد، به کی‌یف پیشنهاد کند در ازای واگذاری بخشی از خاکش، به عضویت ناتو دربیاید. این پیشنهاد را «استیان پینس»، رئیس دفتر دبیرکل ناتو در مناظره‌ای در شهر آرنهال نروژ اعلام کرد. او گفت: «فکر می‌کنم یک راه حل ممکن برای اوکراین می‌تواند این باشد که خاکش را در ازای عضویت در ناتو واگذار کند». رئیس دفتر دبیرکل ناتو این را هم گفته که «اوکراین خود باید به طور مستقل در مورد انجام هرگونه مذاکراتی با روسیه و همچنین در مورد شرایط انجام آنها تصمیم بگیرد». پینس با این ادعا که «غیرواقعی به نظر می‌رسد روسیه بتواند سرزمین‌های جدیدی را تصرف کند» موضوع بسیار مهمی را طرح کرده و گفته که «چالش این است که اوکراین چه مقدار از سرزمین‌های خود را می‌تواند پس بگیرد». علی‌رغم حمایت‌های لجسنتیکه غرب و آموزش‌های ویژه به نیروهای اوکراینی، ضدحمله بهاری کی‌یف، به گفته منابع غربی، «دستاورد‌های محدودی» داشته است؛ چراکه روسیه میدان‌های مین‌گذاری شده گسترده‌ای ایجاد و استحکامات قوی نیز طراحی کرده که مانع پیشرفت کی‌یف شده است. از همین رو رئیس دفتر دبیرکل ناتو گفت رایزنی‌ها درباره وضعیت احتمالی اوکراین پس از جنگ ادامه دارد و مساله واگذاری خاک به روسیه توسط طرف‌های دیگری مطرح می‌شود.

در میانه جنگ بی‌پایان، به همان اندازه که موضع زلنسکی سخت‌تر شده است، موضع متحدان غربی این کشور درباره جنگ، نرم‌تر از قبل شده است. زلنسکی مارس سال گذشته گفته بود حاضر است کنترل روسیه بر مناطق شرقی اوکراین را بپذیرد ولی در یک سال و نیم اخیر، با تخریب یک به یک زیرساخت‌های کشورش، او سرسخت‌تر شده و گفته که اوکراین حاضر نیست در ازای پایان جنگ، هیچ سرزمینی را به روسیه واگذار کند. اما متحدان غربی کی‌یف، کم‌کم خطری را که سال گذشته کیسینجر در یک سخنرانی در مجمع اقتصادی داووس درباره آن هشدار می‌داد را درک کرده که «شکست تحقیرآمیز روسیه می‌تواند منجر به بی‌ثباتی گسترده‌تر شود». او به غرب نسبت به طولانی شدن جنگ در اوکراین هشدار داده و گفته بود: «سران اروپا نباید اجازه دهند جنگ برای مدت طولانی‌تری ادامه داشته باشد». حالا نه تنها پایان جنگ که عضویت اوکراین در ناتو برای متحدان غربی‌اش، به موضوعی چالش برانگیز تبدیل شده است. در یک سو، کشورهای بالتیک و بریتانیا، نسبت به عضویت اوکراین خوش‌بینند و در سوی دیگر برخی دیگر همچون فرانسه، آلمان و آمریکا نگران خطرات تشدید تنش با روسیه هستند. از همین رو ماه گذشته رهبران کشورهای عضو ناتو در ویلنیوس گرد هم آمدند تا درباره امکان دستیابی به توافق در این‌باره بحث کنند. جمع‌بندی این نشست برای اوکراین، توافق ایجاد

شورای جدید ناتو-اوکراین و برنامه چندساله برای «کمک به انتقال» اوکراین با استانداردهای ناتو بود. این توافق به مذاق رئیس‌جمهور اوکراین چندان خوش نیامد و او نشست را به دلیل عدم ارائه جدول زمانی برای عضویت اوکراین در ناتو، «پوچ» خواند. رئیس دفتر ناتو، حالا فاش ساخته که چرا ناتو برای عضویت اوکراین دست می‌کند. آنها می‌خواهند بخشی از خاک اوکراین را به مسکو تقدیم کنند تا در ازای آن شاید اوکراین را عضو ائتلاف پیمان آتلانتیک شمالی کنند. اما مشکل اینجاست که قرار است چه بخشی از خاک اوکراین ضمیمه روسیه شود تا این جنگ به پایان برسد و اوکراین عضو ناتو شود. به نظر نمی‌رسد روس‌ها بخواهند تنها بر سر زمین‌هایی که تا به امروز به تسخیر خود درآورده‌اند، به جنگ پایان دهند. متنی که «دیمیتری مدودف»، معاون رئیس‌جمهوری امنیت ملی روسیه در صفحه‌اش در تلگرام نوشته، نشان می‌دهد که روس‌ها اگر قرار باشد اوکراین به ناتو بپیوندند، کی‌یف را نیز بخشی از خاک خود خواهند کرد. شاید به همین دلیل است که زلنسکی در عین ناتوانی به ادامه جنگ، راهی جز جنگیدن پیش روی خود نمی‌بیند.

۲ سناریوی میانی
سناریوی میانی، الحاق تمام مناطق روس‌تبارنشین جنوب و شرق اوکراین است. این محدوده با منطقه «نوروسیا» که سرزمینی تاریخی به‌شمار می‌رود، منطبق خواهد بود. تاریخ این منطقه به قرن هجدهم بازمی‌گردد، هنگامی که روس‌ها به جنوب اوکراین نفوذ کرده و آن را از دستان امپراتوری عثمانی و قبایل تاتار متحدش خارج ساختند. روس‌ها در این ناحیه دست به ساخت شهرها و شهرک‌های استعماری زدند. دولت وقت روسیه، شهروندان را به مهاجرت و سکونت در این منطقه دعوت کرده و به این مستعمره جدید «نوروسیا» یا روسیه جدید نام داده بود. احیای نوروسیا مستلزم الحاق ۹ استان یا ۴ استان بیشتر از استان‌های الحاق شده کنونی است. درکنار کریمه، دونتسک، لوهانسک، زاپروژیا و خرسون، اوکراینی‌ها باید ۴ استان دیگر شامل خارکف، دنیپروفسک، میکولایف و اودسا را نیز بزنند. خارکف ۳۱ هزار و ۴۰۰، دنیپروفسک ۳۱ هزار و ۹۰۰، میکولایف ۲۴ هزار و ۵۰۰ و اودسا ۲۳ هزار و ۳۰۰ کیلومتر مربع وسعت دارند. مجموع وسعت این استان‌ها ۱۲۱ هزار و ۱۰۰ کیلومتر مربع وسعت دارند. این میزان معادل ۲۰ درصد خاک اوکراین است. با توجه به اینکه ۵ استان جدا شده پیشین ۲۲ درصد خاک اوکراین را دربرمی‌گیرند، با اضافه شدن ۴ استان دیگر، این میزان به ۴۲ درصد یا تقریباً نیمی از وسعت خاک اوکراین خواهد رسید.

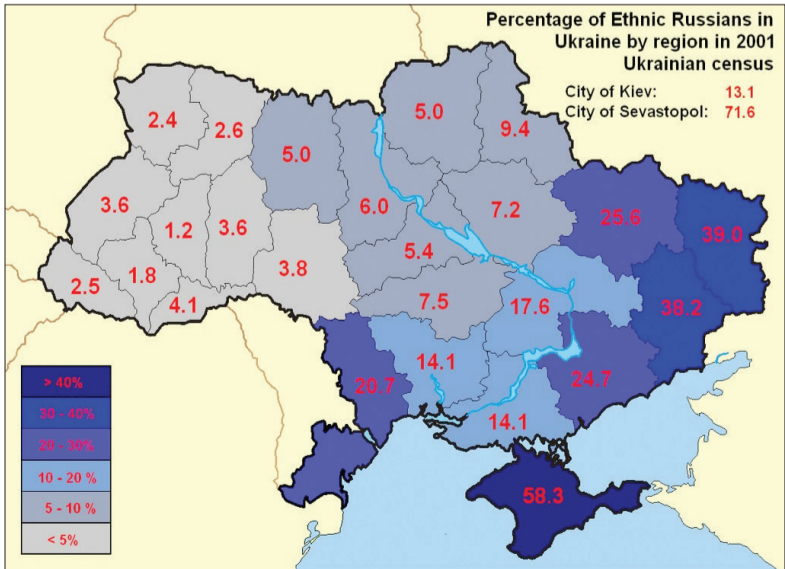
۳ سناریوی حداکثری
سناریوی حداکثری که دیمیتری مدودف، رئیس‌جمهور سابق و معاون کنونی شورای عالی امنیت ملی روسیه آن را بیان کرده است، شامل دستیابی به سرزمین موسوم به «مالوروسیا» در شمال اوکراین می‌شود. او روز سه‌شنبه هشدار داد اوکراین برای آنکه به پیمان آتلانتیک شمالی بپیوندد باید از کی‌یف، پایتخت خود چشم‌پوشی کند. وی در پیامی در صفحه خود در تلگرام نوشت: «ایده جدیدی برای اوکراین از سوی دفتر پیمان آتلانتیک شمالی مطرح شده است، اوکراین در صورتی که از سرزمین‌های مورد اختلاف چشم‌پوشی کند می‌تواند به ناتو بپیوندد. ایده جذابی به نظر می‌رسد، اما تنها سوالی که باقی می‌ماند این است که تمامی سرزمین‌های اوکراین مورد بحث است و در صورتی که مقامات اوکراینی به دنبال پیوستن به ناتو باشند باید از خود کی‌یف که پایتخت روسیه قدیم بوده چشم‌پوشی کنند و پایتخت خود را به لویو انتقال دهند». این مساله نشان می‌دهد در نگاه روس‌ها همچنان ناتو و نظامی شدن اوکراین اهمیت دارد و آنها برای تنبیه اوکراین دنظر دارند به‌طور قطعی ۵ استان یا حتی نوروسیا را از خاک اوکراین منترع کنند، باین حال مسکو قصد دارد اگر اوکراین در پی عضویت در ناتو باشد، منطقه موسوم به مالوروسیا یا روسیه کوچک را نیز از خاک این کشور جدا سازد. مالوروسیا در برخی نقشه‌ها ۶ استان کروهراد، چرکاسی، چرنیهیو، سومی، پولتاوا و کی‌یف را دربرمی‌گیرد.

اهمیت بالای این منطقه به دلیل دربرگرفتن کی‌یف به‌عنوان پایتخت اوکراین است. کروهراد ۲۴ هزار و ۵۰۰ کیلومتر مربع، چرکاسی ۲۰ هزار و ۹۰۰ کیلومتر مربع، چرنیهیو ۳۱ هزار و ۸۰۰ کیلومتر مربع، سومی ۲۳ هزار و ۸۰۰ کیلومتر مربع، پولتاوا ۲۸ هزار و ۷۰۰ کیلومتر مربع و کی‌یف ۲۸ هزار و ۱۰۰ کیلومتر مربع وسعت دارند. مجموع وسعت این ۶ استان ۱۵۷ هزار و ۸۰۰ کیلومتر مربع است؛ چیزی که حدود ۲۶ درصد خاک اوکراین. به این ترتیب در سناریوی حداکثری ۲۲ درصد یا یک‌پنجم (۵ استان)، در سناریوی میانی ۴۲ درصد یا نیم (۹ استان) و در سناریوی حداکثری ۶۸ درصد یا دو سوم (۱۵ استان) خاک اوکراین از این کشور جدا خواهد شد. باید دنظر داشت اگر سناریوی حداکثری درخصوص اوکراین اجرایی شود، این کشور از حیات ساقط شده و نمی‌توان به آن با وجود منتزع شدن دو سوم خاک و از دست رفتن پایتختش تداوم بخشید. این سناریو در میان مدت دور از دسترس توان روسیه است اما با فرسایش بیشتر اوکراین، وضعیت به سرعت متحول خواهد شد. جمعیت ساکن دولت اوکراین از ابتدای سال ۲۰۲۲ تاکنون به نصف کاهش یافته است و بخش دیگر یا در داخل خاک این کشور یا در دیگر کشورهای اروپایی آواره و نیازمند دریافت کمک هستند. کی‌یف حتی با وجود افزایش کمک‌های غرب قادر نخواهد بود با جمعیتی درمانده برای مدت زیادی به جنگ ادامه دهد.

اگر آمریکا تصمیم بگیرد توان اوکراین را تا آخرین قطره استفاده کند، پس می‌توان احتمال داد جبهه اوکراین با فروپاشی گسترده مواجه شود. این سناریو به هیچ وجه مطلوب آمریکا نیست و در شرایط کنونی نیز روس‌ها به دلیل تبعات و هزینه‌های سنگین خواهان حرکت به سمت آن نیستند؛ مگر آنکه واشنگتن راهی جز این سناریو باقی نگذارد.

۴ ساقط شدن سناریوی «کریمه» و «کل اوکراین»
تا پیش از این غرب تقریباً الحاق شبه‌جزیره کریمه به خاک روسیه را به‌عنوان یک سناریوی حداکثری پذیرفته بود. واکنش‌های کمتر از حد انتظار در سال ۲۰۱۴ نسبت به الحاق کریمه و سپس تلاش‌های غرب برای عدم خدشه به حاکمیت روسیه در این شبه‌جزیره باعث شده بود این مساله قطعی به‌نظر برسد. با وجود این روس‌ها برای تصرف سراسر اوکراین گام به خاک این کشور گذاشته و در سناریوی حداکثری ابتدایی خود خواهان تصرف تمام خاک اوکراین بودند. امروزه دیگر سناریوی شبه‌جزیره کریمه به‌عنوان موضوع مدنظر آمریکا و سناریوی اشغال کل خاک اوکراین به‌عنوان موضوع مدنظر روسیه از روی میز برداشته شده‌اند. آمریکا می‌داند روسیه به هیچ عنوان حاضر به خروج از ۴ استانی نیست که تصرف کرده است، از سوی دیگر روس‌ها نیز می‌دانند حتی اگر موفق به پیشروی در داخل خاک اوکراین شوند، ناتو با ورود به خاک اوکراین، غرب این کشور را اشغال کرده و نخواهند گذاشت مسکو به آن دست یابد. از این رو سناریوهای حداکثری و حداکثری پیشین از روی میز کنار رفته و ابعاد جدیدی به خود گرفته‌اند.

۵ تاثیر «غیرنظامی شدن» اوکراین بر نقشه این کشور
براساس آنچه مقامات روسیه از جمله ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور این کشور گفته‌اند درکنار عدم عضویت اوکراین در ناتو، موضوع «غیرنظامی شدن» این کشور نیز برای آنها اهمیت دارد. از این رو در یک سناریوی بینابینی، احتمال دارد روس‌ها اگر اوکراین همزمان با قبول عدم عضویت در ناتو، غیرنظامی شدن را بپذیرد، صرفاً به ۵ استان الحاق شده بسنده کنند و در غیر این صورت حتی در صورت عدم عضویت اوکراین در ناتو، نوروسیا به ۴۲ درصد خاک این کشور را منتزع سازند.

قرمز و آبی: نوروسیا منطبق بر سناریوی میانی (۴۲ درصد خاک اوکراین)
قرمز، آبی و سبز: نوروسیا و مالوروسیا (۴۶ درصد خاک اوکراین) منطبق بر سناریوی حداکثری (۶۸ درصد خاک اوکراین)

استان‌های اوکراینی که روسیه به خاک خود ملحق کرده است منطبق بر سناریوی حداکثری (۶۲ درصد خاک اوکراین)

درصد روس‌تباران در هر یک از استان‌های اوکراین